

'Baerne'

Tijdschrift van de Historische Kring "Baerne"

Conimex®

De Oosterse keuken thuis.

Slamat Makan – Smakelijk Eten.

Historische Kring Baerne

Postbus 326
3740 AH Baarn
tel. (035) 5430377

Voorzitter

J.G. v.d. Kraats
Torenlaan 34
3743 HH Baarn
tel. (035) 5421000

Algemeen Secretaris

L. Teekman
Kerkstraat 43
3741 AJ Baarn
tel. (035) 5430200

Penningmeester

G.B. Roskamp-Nijenhuis,
Sporstraat 7, 3743 EG Baarn
tel. (035) 5423483

Overige bestuursleden

P.H. Feitz
(035) 5414794
T. Kruidenier
(035) 5417860

Werkgroep Archeologie

J.W.A.A. van der Laan
Schoener 12
3742 HD Baarn
tel. (035) 5411656

Werkgroep Oudheidkamer

N. Kuyt-Smit
v. Wassenaerlaan 16
3742 AH Baarn
tel. (035) 5418065

Ledenadministratie

N. Kuyt-Smit
v. Wassenaerlaan 16
3742 AH Baarn
tel. (035) 5418065

Werkgroep 'Baerne'

T. Biemans
Sophialaan 13
3743 CT Baarn
tel. (035) 5422951

Redactie Baerne

T. Biemans
H. Bronkhorst
J. Kruidenier
L.J. Stomp

Bezoekadres en bezoektijden Oudheidkamer

Burgemeester Penstraat tussen
nr. 2 en 4. Open op maandagen
van 10 tot 12 uur en van 20 tot
22 uur, maar **niet** op de eerste
maandagavond van de maand
en **niet** op maandagavond in de
maanden juli en augustus.

Contributie

Minimaal f 25,- per jaar voor het
individuele lidmaatschap.

Minimaal f 35,- per jaar voor een
echtpaar of twee samen-
wonenden.

Minimaal f 12,50 per jaar voor
het jeugd lidmaatschap (14 tot
en met 18 jaar).

Bankrek.nr.: 30.47.28.292

Postbankrek.nr.: 41.92.133

Losse verkoop "Baerne": f 5,50
verkrijgbaar bij N. Kuyt-Smit en
Boekhandel Den Boer,
Laanstraat 69, Baarn

Niets uit deze uitgave mag
worden veelevoudigd en/of openbaar ge-
maakt door middel van druk, fotokopie,
microfilm of op welke wijze ook, zonder
voorafgaande schriftelijke
toestemming van de redactie.
Het tijdschrift "Baerne" komt mede tot
stand door Drukkerij Bakker Baarn.

INHOUD

	pag.
Wandelen in de Laanstraat 4	2
Bomen over Buitenzorg	6
In Memorium Thijmen de Ruig	11
Drakenburg, een verdwenen Baarns Kasteel	14
Verenigingsnieuws	20
Programma	23

WANDELEN IN DE LAANSTRAAT 4

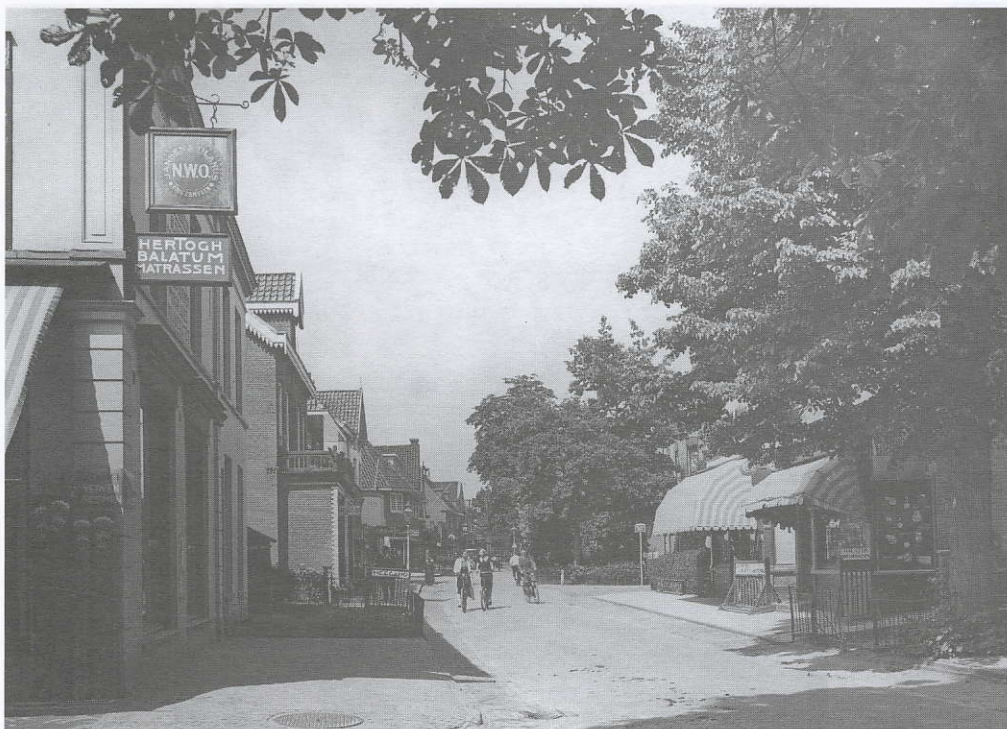
De eerste drie delen van deze rubriek werden verzorgd door ons redactielid Bert Stomp. Helaas werd Bert onlangs ernstig ziek, zodat hij voorlopig als medewerker aan ons blad is uitgeschakeld. Gelukkig verloopt zijn revalidatie in de Trappenberg te Huizen voorspoedig, zodat we goede hoop hebben dat Bert in de nabije toekomst weer actief in ons midden zal zijn. We wensen hem bij zijn herstel alle sterkte toe.

We zijn ons lid Riet Brey zeer erkentelijk, dat ze deze rubriek tot Berts terugkomst wil voortzetten. Riet Brey woont al sinds haar huwelijk met Jan Brey in 1949 in Baarn. Haar man was de oudste zoon van Martinus Brey, die een melkfabriek in de Turfstraat had. In de ruim vijftig jaar dat ze in Baarn woont heeft ze veel van het 'oude Baarn' zien verdwijnen. De redactie heet haar van harte welkom.

In ons vorige nummer begonnen we aan een wandeling door de Laanstraat vanaf de Brink. Daar was na afbraak van de villa Brinkzicht aan de rechterkant garage Messing, later Haring, die doorliep in de Laanstraat tegenover het gemeentehuis, even onderbroken door het wolwinkeltje van de dames Van den Berg. Dan kwam opnieuw een stuk garage, waar onder andere de brandweerwagen een plaatsje vond. Nu zitten daar de winkels van de Arcade.

In een huis met een uitbouw - zo u wilt een serre - had de firma Buitenhuis zijn elektriciteitsbedrijf, gevolgd door de firma Horsman, kruidenier. Later kwam in dit pand de firma Andriessen, die er het eerste supermarktje van Baarn vestigde, genaamd Keurkost. In de winkel ernaast De Voordelige Boekhandel, in de wandeling D.V.B. genoemd, kon men terecht voor potloden en schriften, ansichtkaarten, postpapier en dergelijke. Ze werden opgevolgd door de firma Spruit, die er een soortgelijk bedrijf in uitoefende. Nu zit daar de viswinkel van Peter de Graaf. Een deel van deze winkels ziet u op bovenstaande foto met links de firma Andriessen.

Op deze foto zijn rechts een paar winkels te zien, schuin tegenover de Oranjestraat. Het is volop zomer, de zonnenschermen bij kapper Egberts, (voorheen Van Setten) en zijn buurman Jan Leeuwenkamp. Bij Leeuwenkamp staat op de zijmuur 'brillen', op het houten fietsenrek 'gratis oogonderzoek'. Hij was een van de eerste opticiens van Baarn. Intussen zijn we aan deze kant nog meer winkels gepasseerd. Ik noem er een paar: makelaar, woninginrichter en horlogemaker Fockens, later lijstenmaker Witkamp. Kijkend naar de linkerkant van de Laanstraat zien we eerst de manufacturenzaak van de firma Hertogh, waar volgens het uithangbord ook matrassen en balatum werden verkocht. Dit pand is destijds afgebrand, daarna werden er twee winkels in gevestigd: links de modezaak van mevrouw Dumont, Paris Marcile, rechts de firma Hertogh – Oosterbaan, eveneens in manufacturen. Dan volgde de boekhandel annex uitleen van de firma Dalman met daarnaast de boter-, kaas- en eierwinkel van de heer Galenkamp.

Hier zien we de heer Galenkamp, toen in zijn winkel zat in de deuropening van zijn winkel, die een prachtige pauze had met een ander soort teekende object. Het zou nu in de toekomst een bestendwoonstijl zijn, maar nu is de firma Kool. Nu is de kassier gevestigd.

Hier zien we de heer Galenkamp staan in zijn witte jas in de deuropening van zijn winkel, die een prachtige pui had met kleine witte steentjes afgezet. Het zou nu in de Laanstraat een bezienswaardigheid zijn. Later zat er de firma Kool. Nu is er de kaasshop gevestigd.

BAARN, — Laanstraat.

Nu komt het stukje Laanstraat tussen Oranjestraat en Parkstraat. Daar zat naast Galenkamp de luxe banketbakkerij annex tearoom van Hilbrands onder één dak met de ijzerwarenhandel van Petzhold. Dit pand is jaren geleden gesloopt, en nu is de firma Blokker er gevestigd. Mogelijk zat daarnaast een kleine drogisterij (Fokkema?). Sigarenmagazijn 't Hoekje sloot de rij, maar net om de hoek van de Parkstraat, met de deur aan de Laanstraat dreef mevrouw Roos een kapsalon, later zat daar een winkel in breiwaren en wollen (kinder)kleding. Volgende keer vervolgen we onze wandeling richting Spoorstraat en Teding van Berkhoutstraat.

BOMEN OVER BUITENZORG 2

(Deel één verscheen in Baerne 24e jaargang nr. 2 juni 2000)

Na het overlijden van Van Tets komen we Frederik van Taack Trakranen tegen als nieuwe eigenaar/bewoner van Buitenzorg. Hij werkt op het administratiekantoor van Ketwich & Voormbergh in Amsterdam. In die tijd is het bij de welgestelden in Amsterdam mode om een buitenhuis in de provincie aan te schaffen. Als de verbindingen beter worden, is het mogelijk om van Amsterdam redelijk vlug bij een buitenhuis te komen. Van Taack Trakranen is kennelijk rijk genoeg om het pand en een flink stuk grond er omheen te kopen.

Als hij er eenmaal woont, laat hij in 1870 eerst twee vleugels aan de villa bouwen. Kennelijk heeft hij gevoel voor historie. De eerste steen met de naam van Cornelia Geraerds Thesingh erop laat hij losmaken en in metselen aan de zijkant van de rechtervleugel, vanaf de weg gezien, waar hij nog steeds zit. In die rechtervleugel zijn de dienstvertrekken, de linkervleugel dient als serre.

De nieuwe vleugels hebben weliswaar alleen maar begane grond, toch krijgt het gebouw met zijn neoclassicistische stijl er wel een voornaam uiterlijk van. De houten serre die aan de zuidelijke vleugel wordt gebouwd, is van iets latere datum. Op bouwtekeningen van 1900 staat deze uitbreiding al wel.

In 1875 laat Van Taack Trakranen het koetshuis bouwen. Kennelijk maakt hij de reis van Amsterdam naar Baarn ook wel per rijtuig. Dat hoeft niet want vanaf 1874 stopt er in Baarn een trein. De spoorlijn Amsterdam - Amersfoort loopt zelfs over het landgoed

van Van Taack Trakranen. Misschien is er nog wel sprake geweest van onteigening. Op het koetshuis komt een torentje met een klok erin. De klok wordt waarschijnlijk in 1876 geplaatst. Het is een product van de firma Haak en de gebroeders Caminade en Dupont uit Rotterdam. Over het onderhoud vanaf 1891 weten we meer. De klokkenmakers schrijven vanaf dat jaar de controledata op de houten ombouw.

De "Zes woningen" in het bos van Buitenzorg, voordat het landhuis werd gebouwd.

Uitzicht

Recht tegenover het landhuis van de Amsterdammer staat een molen, de Zandvoortse molen. De molen staat zo'n 100 meter van zijn raam. Hij heeft er een prima uitzicht op want de bebouwing met bijbehorende geluidswal zal honderd jaar later pas komen. Deze molen staat op 'Het Hoogt'. De exacte plaats is in de huidige Jacob van Lenneplan: nummer 43 en 45. Vindt Van Taack Trakranen dat de molen zijn uitzicht bederft? In ieder geval koopt hij het bouwsel van molenaar Jan Versteeg. Niet lang daarna wordt de molen verkocht, gedemonteerd en weer opgebouwd in Blaricum. Daarmee is Van Taack Trakranens uitzicht vrij.

Hij sterft ongehuwd op 13 oktober 1883 op Buitenzorg. Het landgoed krijgt weer met een wisseling van de wacht te maken. In 1885 wordt Jacob de Jong Schouwenburg eigenaar van het buiten.

Bevalling

De familie De Jong Schouwenburg komt ook uit Amsterdam. Misschien kennen de twee opvolgende eigenaars elkaar wel. Jacob de Jong Schouwenburg is directeur van de Onderlinge Brandwaarborg Mij. De Jong & Co, net als zijn vader Lucas Maximiliaan Schouwenburg. Deze Lucas Maximiliaan heeft in 1830 de achternaam van zijn

De Blauwe Koepel.

vrouw per Koninklijk Besluit aan zijn eigen achternaam laten toevoegen. Lucas verblijft trouwens ook vaker in Baarn. 's Zomers is hij te gast op Huize Canton. Bij zijn overlijden in 1879 staan er nog aardig wat meubels in Canton die verdeeld moeten worden bij de erfenis.

Jacob de Jong Schouwenburg trouwt in 1867 met Johanna Jacoba Koenen. Van deze vrouw gaat in de familie het verhaal dat ze op 19 juli 1874 hoogzwanger op reis is en langs Baarn komt. De weeën worden zo sterk dat ze bij herberg Groeneveld naar binnen gaat. Daar wordt eerst Adriaan Justus geboren. Van de tweede helft van de

tweeling wordt verteld, dat hij op Buitenzorg ter wereld komt. Buitenzorg is dan nog geen familiebezit. Als die tweede zoon, Jacob Lucius Henricus, er geboren is, is zijn moeder misschien tijdens de bevalling van de tweeling overgebracht naar dit huis. Wellicht omdat ze de eigenaar kent, of de voorzieningen zijn beter dan in de herberg. In het gezin zijn, vóór de tweeling komt, overigens al drie zonen geboren.

'Liefhebberij'

Bij het overlijden van de vader van Jacob de Jong Schouwenburg in 1879 is er een grote erfenis te verdelen. Het vermogen wordt in totaal getaxeerd op ongeveer f 5.078.000. Het ligt voor de hand dat Jacob met zijn deel van de erfenis op zoek gaat naar een leuk vakantiehuis. Hij vindt Buitenzorg, wordt er kennelijk verliefd op en koopt het. Hij is overigens ook al eigenaar van het landgoed Noetzelenberg bij Hellendoorn. Om te zorgen dat bij zijn overlijden de erfenis op een juiste manier wordt verdeeld, laat hij op 31 oktober 1890 zijn testament opmaken bij de notaris. Buitenzorg en Noetzelenberg moeten bij zijn overlijden onverdeeld blijven tot zijn zoons meerderjarig zijn. De jongste twee zonen, de tweelingbroers, zijn op dat moment zestien jaar. Na zijn dood mogen de huizen eventueel verkocht worden.

"Echter " zo staat er in het testament, "heeft er één liefhebberij, dan wensch ik zulks geschieden tegen een niet te hoog opgevoerde taxatie." Kennelijk vindt hij de liefhebberij van zijn zoons belangrijker dan de opbrengst van de panden. In Baarn is een van de liefhebberijen in Buitenzorg wel bekend. Tuinbaas Van Gijn staat bekend om het kweken van selaginella's. Hij gaat er geregeld mee naar tentoonstellingen. Jacob overlijdt op 13 mei 1896 op Buitenzorg. Daarmee treedt het testament in werking. De oudste zoon, Lucas Maximiliaan, wordt de nieuwe eigenaar van Buitenzorg.

Uitbreiding

In een kasboek houdt Lucas Maximiliaan nauwkeurig bij wat hij zoal ontvangt en betaalt. In oktober 1897 levert houtkap 'in het achterbosch' van Buitenzorg bijvoorbeeld f 1500 op terwijl de verkoop van varkens in Baarn in december van datzelfde jaar f 293,77 opbrengt. Dat Buitenzorg voor het gezin van Lucas Maximiliaan echt een buitenwoning is, blijkt ook uit zijn kasboek. Hij noteert hierin de ontvangen huur van Buitenzorg en maakt melding van kosten voor de huishouding zowel 'in stad' als 'Buitenzorg'. 'In stad' gaat over zijn woning in Amsterdam, Herengracht 480. De vijf dochters die hij samen met zijn vrouw krijgt, worden allemaal in Amsterdam geboren, hoewel bij de vierde, Adriana Justina, behalve de hoofdstad ook [Baarn] vermeld staat.

Nog meer uitbreiding

Lucas Maximiliaan verhuurt Buitenzorg dus. Kennelijk is er in het pand niet genoeg

Alle verbouwingen
op een rij. 1840

1870

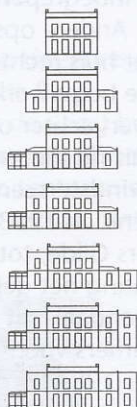
1900

1900

1904 ?

1906

1962

ruimte voor de huurders. In 1900 laat De Jong Schouwenburg de architect W. Hamer uit Amsterdam een ontwerp maken voor een uitbreiding van het huis. Op de zuidvleugel moet een verdieping komen waarmee die vleugel even hoog wordt als de dakrand van het middendeel. Vervolgens laat de eigenaar er aan de andere kant ook nog een conciërgewoning van één bouwlaag bijbouwen. Daarmee is het pand aardig vergroot. Op 15 juni 1900 neemt graaf Schimmelpenninck zijn in-

trek op Buitenzorg. Hij is oud-burgemeester van Amersfoort en lid van de Tweede Kamer.

Die uitbreiding blijkt toch niet voldoende. Weer gaat architect Hamer aan de slag. Burgemeester en Wethouders van Baarn verlenen op 21 maart 1906 een vergunning voor de bouw van een eerste verdieping op de noordvleugel zowel als op de conciërgewoning. Ook op zolder komt een verandering. Voorheen zit boven de hoofdingang aan de tuinkant een puntgevel. Die punt verandert in een rechthoek. Achter die rechthoek komt ruimte voor een zolderkamer. De vazen die op de hoeken van de 'oude' lage vleugels stonden, krijgen een paar meter hoger een nieuwe plaats.

Op 19 juni van dat jaar komt van dezelfde afzenders een woonvergunning. Kennelijk is de nieuwbouw geïnspecteerd en in orde bevonden. De familie De Jong Schouwenburg woont tijdens de 'Baarnse perioden' in het rentmeestershuis, rechts van het huis Buitenzorg. Het rentmeestershuis draagt in die tijd de naam Zomerlust. Dit huis wordt van 1932 tot 1984 bewoond door de familie Van de Berg. In Buitenzorg wonen na Schimmelpenninck nog de families Van Lennep en Van Heusen.

Recente geschiedenis

Lucas Maximiliaan overlijdt in 1939. Van zijn vijf dochters komt de vierde, Adriana Justina - genoemd naar haar oom, in aanmerking om Buitenzorg te erven. Lang zal ze er geen plezier van hebben. Met de komst van de Duitsers krijgt het pand een andere bestemming. Op 17 februari 1941 wordt het landgoed in gebruik genomen door de bezetters. Vanaf 12 augustus in hetzelfde jaar vestigen ze een kindervakantiehuis in Buitenzorg. Na de oorlog is het pand dan ook enigszins uitgewoond. In 1948 koopt het Nederlandse Padvindsters Gilde het landgoed voor de prijs van

f 57.000,-. Het koetshuis is bij de koop inbegrepen. Van de oranjerie mag in de eerste jaren nog gebruik gemaakt worden. Andere opstallen, zoals De Zes Woningen aan de andere kant van de spoorlijn, het huis rechts van het hoofdgebouw (de rentmeesterswoning) en nog enkele kleinere bouwwerken achter het hoofdgebouw horen niet bij de koop. Bij de 'Bananenvijver' achter op het landgoed staat dan nog de Blauwe Koepel. Helaas is van dat tuinhuis nu niets meer over.

Koningin Juliana opent het nieuwe Padvindsterscentrum op 25 juni 1949 in aanwezigheid van haar dochters Beatrix en Irene. In 1973 fuseren vier jeugdbewegingen, waaronder het Nederlandse Padvindsters Gilde, tot een nieuwe organisatie: Scouting Nederland. Rond die tijd verkoopt Scouting het gebouw en een deel van de grond aan juweliersbedrijf Joh. Rozendaal. Rozendaal laat het pand aan de binnenkant grondig verbouwen. Diverse kleinere kamers voegt hij samen om over grotere ruimten te kunnen beschikken. Op 3 oktober 1983 komt het pand in handen van de Nederlandsche Hippische Sportbond. In de Baarnsche Courant van 23 januari 1984 staat een verslag van de opening van het pand door Prins Bernhard. In 1986 laat de NHS het interieur aanpassen aan de kantoorfunctie. De toegangsdeuren aan de tuinzijde worden in de jaren '90 veranderd. Een glazen entree komt in de plaats van de oorspronkelijke houten deuren met glas erin.

Scouting blijft 7 ha van het oorspronkelijke terrein met enkele gebouwen daarop gebruiken als buitencentrum. Deze recente (NPG- en Scouting-)geschiedenis staat veel uitgebreider beschreven in de volgende hoofdstukken.

(Dit is het eerste hoofdstuk uit het boek 'Bomen over Buitenzorg'. Dit boek werd geschreven door Frank van Geffen en Martin Jacobs ter gelegenheid van de vijftigste verjaardag van het buitencentrum. Het boek is verkrijgbaar bij Scoutcentrum Buitenzorg, Amsterdamsestraatweg 51, tel. (035) 541 22 44.

IN MEMORIAM THIJMEN DE RUIG

Op 14 mei van dit jaar overleed op drieënnegentigjarige leeftijd een van onze trouwste en kleurrijkste leden, Thijmen de Ruig.

Hoewel zijn werkzaamheden voor de Kring beperkt bleven, genoot onze vereniging vanaf de oprichting in 1974 tot aan zijn dood zijn warme belangstelling. Nog in februari van dit jaar opende hij onze tentoonstelling over de Eem, de rivier waarmee hij zich altijd zo intens verbonden voelde. Het grootste deel van zijn leven woonde en werkte hij aan de Eem.

Thijmen in zijn lusthof aan de Eem.

Na het uitoefenen van diverse beroepen, hij voer bijvoorbeeld enige tijd als matroos bij de Stoomvaart Maatschappij Nederland, werd hij in 1936 eigenaar en beheerder van de zwembaden aan de Eem en later van de jachthaven en de camping

Bestevaer. Zijn vrouw, Zus Sitter, was niet alleen zijn grote liefde, maar ook zijn energieke compagnon bij alle drukke werkzaamheden.

Verenigingsman

Zijn passie voor de Eem blijkt ook nog uit zijn langdurig lidmaatschap van de Baarnse Watersport Vereniging De Eem. Verder was hij jarenlang lid van de Eemruiters en van de Baarnse Schietvereniging.

Thijmen was een echt 'verenigingsmens', die intens van het leven kon genieten. Hij was bestuurslid van het Baarnse VVV en van de gymnastiekvereniging Excelsior, waarvan hij later zelfs erelid werd. Samen met Jas van Schaik exploiteerde hij de ijsbaan. Maar weinig mensen weten echter, dat Thijmen ook aan zweefvliegen deed. Op Terlet beschikte hij zelfs over een eigen toestel.

"Sint Thijmen" komt aan op het Baarnse station in 1961.
Links stationschef Van Dijk.

Defilé op Soestdijk in 1976.

Sint Nicolaas

In Baarn waren er maar weinig mensen, die hem niet kenden. Met groot enthousiasme speelde hij jarenlang voor goedheiligman. Zijn grootste bekendheid verwierf hij echter als bestuurslid van de Baarnse Oranje Vereniging. Elk jaar organiseerde hij de defilés op Koninginnedag voor Paleis Soestdijk. Hierdoor bleef Thijmen zelfs voor de

Net als een bekende winkelier, lette ook Thijmen op de kleintjes.

Koninklijke familie geen onbekende. Voor zijn vele werkzaamheden ten behoeve van de Baarnse gemeenschap werd hij dan ook terecht geridderd.

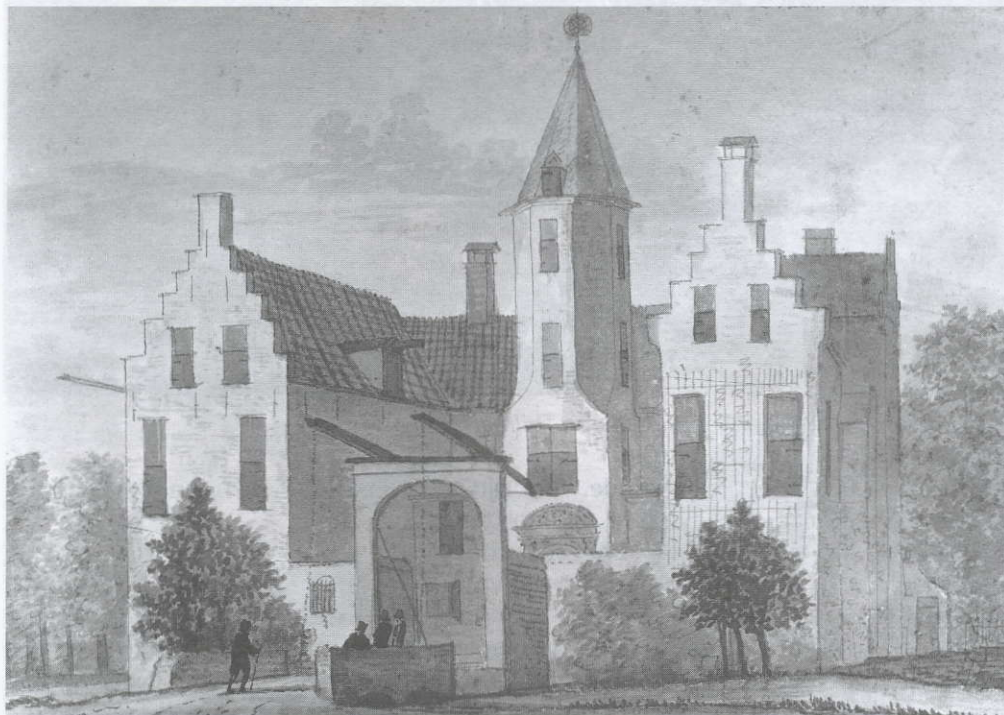
Na de dood van zijn vrouw werd het stiller om Thijmen. Hij verkocht zijn huis en grond en woonde tot op het eind van zijn vruchtbare leven enigszins vereenzaamd in zijn luxe caravan met uitzicht op de voor hem onmisbare Eem.

Enkele weken voor zijn dood schonk Thijmen al zijn dia's, foto's en plakboeken aan de Historische Kring. Ons foto-archief is hierdoor verrijkt met een schat aan bijzondere foto's. Het spreekt vanzelf, dat ook dit fotomateriaal veelal de Eem als onderwerp heeft. In zijn plakboeken treffen we de historische artikelen aan, die hij jarenlang schreef voor de Baarnsche Courant. We zijn hem dankbaar voor deze schenking en zullen nog vaak aan hem denken.

J. Kruidenier

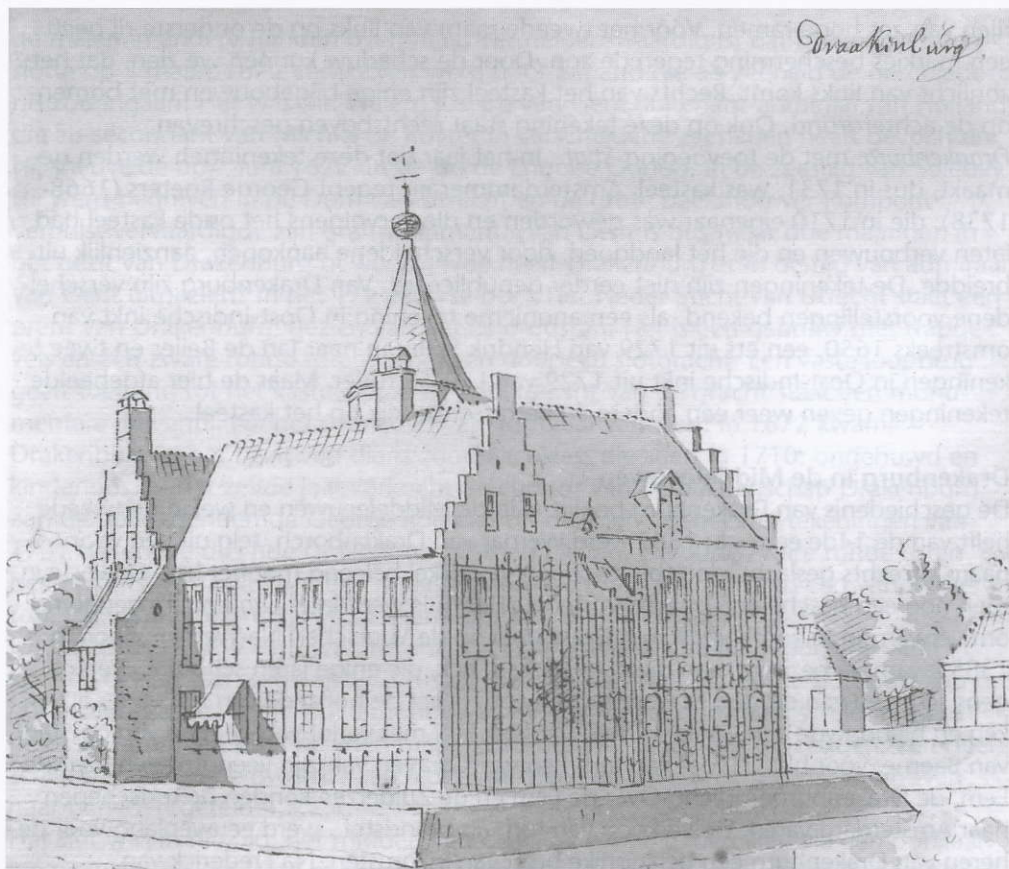
DRAKENBURG, EEN VERDWENEN BAARNS KASTEEL TWEË TEKENINGEN UIT HET RIJKSPRENTENKABINET

Op bijgaande tekening uit 1731 zien we het Baarnse Kasteel Drakenburg. Het is een levendige voorstelling vanwege de stoffering met een viertal personen in typisch

*Kasteel Drakenburg bij Baarn, (Voorzijde), 1731.
Pen in grijs, penseel in kleuren, 155 x 197 mm. Rijksmuseum, Amsterdam.*

achttiende-eeuwse kleding. Een man in kuitbroek, die met een stok loopt, nadert de neergelaten ophaalbrug over de slotgracht, waarachter het voorplein ligt met de hoofdingang van het kasteel. Rechts van hem leunen drie mannen tegen een muurtje. In het midden van het kasteel staat een slanke zeshoekige toren met een spits dak en een windwijzer in top. Aan weerszijden zien we twee trapgevels. De luiken voor de ramen zijn gesloten. Het gebouw is omgeven door geboomte. Het is een kleurentekening in pen en penseel in grijs, roodbruin, geel en blauw. Rechtsboven staat de aantekening *Drakenburg en*, in een ander handschrift, de toevoeging *Stigt*.

*Kasteel Drakenburg bij Baarn, (Van achteren en opzij), 1731.
Potlood, pen in bruin, penseel in bruin. 150 x 189 mm. Rijksmuseum, Amsterdam.*

Deze tekening is er van een serie van vier afbeeldingen van Drakenburg in het Prentenkabinet van het Rijksmuseum. Zij zijn op te vragen in de Studiezaal aan de Jan Luijkenstraat, en zij komen uit een zware zwarte kartonnen doos getiteld: *C. Pronk*. Dat opschrift betekent, dat de tekeningen in de doos aanvankelijk zijn toegeschreven aan Cornelis Pronk (1691 - 1759), maar nader onderzoek heeft uitgewezen dat ze mogelijk van een andere 18de eeuwse topografische tekenaar zijn. Een andere tekening uit de serie, ook hierbij afgebeeld, toont het kasteel van achteren en opzij. De torenspits aan de andere zijde steekt boven het dak uit. Het gebouw is omgeven door een rechthoekige gracht. In de linker muur zijn boven elkaar twee

rijen van zes hoge ramen. Vóór het tweede raam van links op de onderste rij geeft een markies bescherming tegen de zon. Door de schaduw kunnen we zien, dat het zonlicht van links komt. Rechts van het kasteel zijn enige bijgebouwen met bomen op de achtergrond. Ook op deze tekening staat rechtsboven geschreven *Draakenburg*, met de toevoeging *Stigt*. In het jaar dat deze tekeningen werden gemaakt, dus in 1731, was kasteel Amsterdammer en regent George Roeters (1668-1738), die in 1710 eigenaar was geworden en die vervolgens het oude kasteel had laten verbouwen en die het landgoed, door verscheidene aankopen, aanzienlijk uitbreidde. De tekeningen zijn niet eerder gepubliceerd. Van Draakenburg zijn verscheidene voorstellingen bekend, als een anonieme tekening in Oost-Indische inkt van omstreeks 1650, een ets uit 1729 van Hendrik Spilman naar Jan de Beijer en twee tekeningen in Oost-Indische inkt uit 1729 van L. P. Serrurier. Maar de hier afgebeelde tekeningen geven weer een andere en verrassende kijk op het kasteel.

Draakenburg in de Middeleeuwen

De geschiedenis van Draakenburg begint al in de Middeleeuwen en wel in de tweede helft van de 14de eeuw. In 1362 werd Wernar van Draakenborch, telg uit een voor-naam Utrechts geslacht, door bisschop Jan van Arkel beleend met het huis Drakesteyn, toen nog een bescheiden boerenhofstede. (Het huis werd later *Draakenburg* genoemd om verwarring te voorkomen met Drakestein op de Vuursche.) Na Wernars dood in 1385 kwam de bezitting aan diens zoon Frederick, die enige jaren schout en vervolgens schepen van de stad Utrecht is geweest. Hij liet de hofstede van zijn vader afbreken en hij bouwde een versterkt huis. Frederik liet, met verlof van de raad van de Stadt van Baerne, voor het vervoer van turf, een vaart graven van zijn veengronden naar de Eem, de Draakenburgergracht. Over de Eem en de Zuiderzee konden de turfschepen naar Amsterdam varen. De verkoop van turf, als brandstof, werd eeuwenlang voor de heren van Draakenburg een belangrijke bron van inkomsten. Na Frederick van Draakenborch werd diens zoon Johan eigenaar van de hofstede, die nu *Draakenborg* werd genoemd. Al met al is het huis ruim twee eeuwen, van 1362 tot 1570 in het bezit van de familie Draakenborch geweest. Intussen was Draakenburg in 1536 door de Staten van Utrecht, samen met 54 andere versterkte huizen, tot ridderhofstede verheven. De eigenaar, die zich ridder mocht noemen, was lid van de Staten. In 1570 was Nicolaes van Zuylen van de Haer eigenaar van Draakenburg. In 1579 was deze edelman een van de ondertekenaars van de Unie van Utrecht. Nicolaes van Zuylen stierf in 1602, en kort voor zijn dood had hij Draakenburg overgedragen aan zijn zoon Dirck, Houtvester van het Sticht. Dirck van Zuylen overleed in 1635 en hij werd in Baarn in de Pauluskerk begraven. Zijn naam staat, links bovenaan, op een grafzerk die niet meer in de kerk ligt, maar die bij de restauratie van 1939 recht op geplaatst is in het portaal achter de ingang. Daarna ging de ridderhofstede nog eni-

ge malen in andere handen over, maar vermeldenswaardig is, dat Drakenburg ten slotte op 5 maart 1672 verworven werd door iemand die als zeeheld de geschiedenis zou ingaan. Het was Jhr. Willem Joseph van Gent, luitenant-admiraal van Holland, die als secondant van Michiel de Ruyter in verscheidene zeeslagen heeft gevochten. Hij sneuvelde op 7 juni 1672, in de derde Engelse Oorlog, in de zeeslag van Solebay. Hij werd begraven in de Dom van Utrecht en de grote beeldhouwer Rombout Verhulst vervaardigde zijn grafmonument. (Van Gent is dus maar drie maanden in het bezit van Drakenburg geweest.) Hoe heeft Drakenburg er in de tijd van admiraal Van Gent uitgezien? In het 17e eeuwse boek Het Neder Sticht van Utrecht staat een prent van Drakenburg, gezien van het zuid-oosten. Het is een gebouw met trapgevels en een zware ronde toren, omgeven door een slotgracht. Een vaste loopbrug geeft toegang tot het kasteel. Aan de andere kant van de gracht staat een monumentale duiventil. Na het overlijden van admiraal Van Gent in 1672 kwam Drakenburg in het bezit van diens zoon Nicolaes, die stierf in 1710: ongehuwd en kinderloos. In dat zelfde jaar verkocht de curator van de nalatenschap Drakenburg aan de bovengenoemde George Roeters. Uit de, hier afgebeelde, tekeningen van 1731 weten we dus hoe Drakenburg er toen uit zag. De oude zware ronde toren heeft plaats gemaakt voor een ranke zeshoekige toren met spits en een windwijzer in top. De vaste loopbrug is vervangen door een ophaalbrug.

Uit diezelfde tijd, 1744, is een tekening van Jan de Beijer van de voorzijde van het kasteel, gezien van enige afstand tussen de bijgebouwen. Boven de slotpoort aan de buitenzijde stond, volgens Pluim, het wapen van Drakenburg: een schild in goud met vier fazen van keel, beladen met 10 kruisjes van zilver, dat wil zeggen: een geel schild met vier rode dwarsbalken ieder voorzien van zilveren x-tekens, van boven naar beneden geteld 4,3,2,1.

Het slot was in die tijd, het midden van de 18de eeuw, te bereiken via een oprijlaan die uitkwam op de grote heerweg van Amersfoort, langs Groeneveld, via Eemnes naar Amsterdam. Een koopakte van 1792 geeft interessante informatie. De heren van Drakenburg hadden recht op plaatsen in twee banken van de kerk van Eemnes-Binnen. Na hun dood konden zij worden bijgezet in de grafkelder in het koor van de Pauluskerk in Baarn. Volgens de zelfde akte behoorde bij de ridderhofstede een herberg De Steencamer en een grote boerenhofstede Langehoef. (Afgebroken in 1870).

Van kasteel tot landhuis

In 1811 werd kasteel Drakenburg, dat danig in verval was geraakt, door de toenmalige eigenaar, Johan Holstein, afgebroken en het werd vervangen door een meer comfortabel huis. Dat deftige huis kreeg in 1823 een voorname en hooggeleerde bewoner. Het was prof. dr. Gerardus Vrolik (1775 - 1859), hoogleraar in de anatomie en verloskunde in Amsterdam, die voor Drakenburg f. 45.000. betaalde. Prof. Vrolik

woonde 's winters in Amsterdam aan de Binnen-Amstel en in de zomer op Drakenburg. De schrijver Jacob van Lennep, een vriend van prof. Vrolik, kwam soms op Drakenburg logeren. Waar Van Lennep in zijn roman Ferdinand Huyk het verhaal in het huis *De Guldenhof* laat spelen, heeft hij Drakenburg voor ogen gehad.

Hoe het landhuis er heeft uitgezien, weten we van een fraaie tekening die in het midden van de 19e eeuw werd gemaakt door dr. A. Vrolik, de jongste zoon van de professor. We zien op die tekening dat het neoclassicistische huis vóór de voordeur een portiek had, met aan de voorzijde een timpaan gedragen door vier zuilen.

Nadat Prof. Vrolik in 1859 was overleden werd zijn nalatenschap op 25 juni 1860 in het Oude Zijds Heerenlogement in Amsterdam geveild, waarbij de bezitting werd omschreven als "Een heerenhuis, koetshuis, stalling, tuinmanswoning, boerenwoning ijskelder en verdere getimmerten, alsmede een moestuin, broeituinen, boomgaarden, bouwland, hooiland, weilanden, bosgronden en een waterpartij." Het was dus een imposant landgoed. Bij die veiling kwam Drakenburg in het bezit van Hermanus Hissink, die het huis vier maanden later voor f. 35.000 doorverkocht aan mr. Simon Petrus baron van Heemstra. Een deel van de grond werd verkocht aan Jhr. F.L. Bosch van Drakenstein. Het landhuis Drakenburg, gebouwd in 1811, heeft nog geen zestig jaar bestaan. Het werd in 1870 afgebroken, waarbij alleen het vroegere koetshuis werd gespaard. Intussen was dat koetshuis in 1860 omgebouwd tot een boerderij. In 1900 kwam die boerderij, nu Zandheuvelweg 5, in het bezit van de familie Steenkamer, die nu, honderd jaar later daar nog steeds woont. De heer J. Steenkamer, de tegenwoordige bewoner, toont in zijn huis een 18de eeuwse muur van het oude koetshuis. Als men met de rug vóór de voorgevel van de boerderij gaat staan, is rechts een weiland met sloten. Dat is dan de plek waar het kasteel, of de ridderhofstede, heeft gestaan en de sloten komen grotendeels overeen met de oude slotgracht.

Beschermd monument

De Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek te Amersfoort heeft in 1966 het terrein waar kasteel Drakenburg heeft gestaan tot beschermd monument-verklaard. Er kan dus niet zonder toestemming van het R.O.B naar resten van het kasteel worden gegraven. Het R.O.B zal hier zelf voorlopig geen archeologische opgravingen verrichten. De fundamenten zitten veilig onder de grond. Misschien zal in de toekomst nog eens een wetenschappelijk onderzoek worden gedaan. Intussen is in april 1985 door Aerophoto in Eelde een fraaie luchtfoto in kleur gemaakt van het terrein van Drakenburg. Op die foto zie je de ligging van het kasteel ten opzichte van de weg naar Eemnes.

Dit is dan het verhaal van het verdwenen kasteel van Baarn.

Hans Bronkhorst

Bronnen:

- H.M.M. van Vugt, *De Ridderhofstad Drakenburg bij Baarn*, Baarn, 1989.
Een uitgave van de Historische Kring Baerne. Te raadplegen in De Oudheidkamer.
- Ben Olde Meierink, "Drakenburg" in *Kastelen en ridderhofsteden in Utrecht*, Utrecht. 1995 p. 170
- Jan Out, "Drakenburg en zijn bewoners. Van Ridderhofstad tot buitenhuis in het tijdschrift *Historische Kring Eemnes*, Jaargang 16, No.1, maart 1994. p.4
- T.Pluim, "De ridderhofstad Drakenburg" in *Uit de Geschiedenis van Baarn*, Baarn 1932 p.113
- Fred Gaasbeek, Jan van 't Hof en Maarten Koenders, *Baarn, geschiedenis en architectuur*. Zeist, 1994. p.498
- *Het Verheerlykt Nederland of Kabinet van Hedendaagsche Gezichten*, Amsterdam, 1745-1774
- J. Craandijk, *Wandelingen door Nederland*, Haarlem, 1887. p.81.
- Prof.J.A. de Rijk, *Wandelingen door Gooi- en Eemland en Omstreken*.Hilversum, 1905 p.34 en p.58
- Bep de Boer, "De Drakenburg" in *Tussen Vecht en Eem*, 17de jrg. Nr. 4, december 1999, P. 193
- Utrechts Archief, Alexander Numankade 201, Utrecht
- Studiezaal van het Rijksmuseum, Jan Luijkenstraat 1a, Amsterdam
- Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, Kerkstraat 1, Amersfoort
- Luchtfoto *Drakenburg*, Aerophoto, Machlaan 36, Luchthaven Eelde.

VERENIGINGSNIEUWS

Inleverdatum kopij Baerne 26 oktober a.s.

In de Oudheidkamer zijn Historische kaarten te koop, gedrukt op Oud-Hollands papier met bijbehorende envelop.

1. Gezicht op de Kerkbrink

2. Gezicht van het logement en Regthuis (Hoofdstraat)

3. Het huis Groeneveld, Logement en Posthuis (op de weg naar Eemnes)

Per stuk zijn de kaarten f 2.50, tien voor f 22,50, meer dan tien kaarten f 2,- per stuk.

Verjaardagskalenders met diverse oude prenten f 5.- per stuk.

Voorradig 'Baerne' tot en met 1989 f 1,- per stuk.

Excursie: Bert Stomp en Piet Hein Feitz stoppen, na vijf jaar, met het organiseren van excursies. Wie neemt deze taak over? Aanmelden bij P.H.Feitz tel. (035) 541 47 94. Namens het bestuur danken wij beide heren voor hun inzet.

Hiermede willen wij het bestuur en de leden bedanken voor de blijken van medeleven in deze voor ons zo moeilijke tijd.

Fam. Wout en Bets Verhoef.

Verslag van de excursie naar Amsterdam

Zaterdag 13 mei vertrokken we met een groep van tweeëntwintig deelnemers met de trein naar Amsterdam onder leiding van de twee organisatoren Bert Stomp en Piet Hein Feitz. Bij het Noord-Zuidhollands koffiehuis stapten we in de museumboot, die ons tijdens het nuttigen van een kop koffie naar het Rembrandthuis bracht.

Onder leiding van een gids bezochten we dit pas gerestaureerde en uitgebreide, voormalige woonhuis van Rembrandt, waar de schilder tussen 1639 en 1658 verbleef en werkte. We bewonderden de keuken met de bedstee, het gastenverblijf en de werkkamer van de meester. Verder zagen we naast materialen als verf allerlei attributen, die de schilder bij het vervaardigen van zijn schilderijen gebruikte, zoals kledingstukken, sabels en helmen. Ook Rembrandts etsen en de schilderijen van voorlopers en leerlingen genoten onze belangstelling.

Op de Nieuwmarkt bij de Waag nuttigden we de lunch, waarna we ons begaven naar het museum Amstelkring op de Oudezijds Voorburgwal. Hier wachtte ons een teleurstelling, omdat deze voormalige schuilkerk in verband met een huwelijksmis tot 14.30 uur gesloten bleek te zijn. Na overleg bezocht een aantal van ons vervolgens de Oude Kerk en bracht de rest een bezoek aan het Amsterdams Historisch Museum, waar een tentoonstelling over het Japanse leven in de zeventiende en

achttiende eeuw was te zien. Na afloop van de excursie ging ieder zijns weegs. Sommigen pikten eerst nog een terrasje en anderen gingen linea recta met de trein naar Baarn terug.

Boekbespreking: reeks gidsen voor historisch onderzoek

De aanzienlijke verkoopcijfers van een boek als 'De eeuw van mijn vader' doen vermoeden dat een historisch onderzoek velen aanspreekt. Geïnspireerd door het boeiende voorbeeld van Geert Mak zullen anderen ook op zoek willen gaan naar gegevens over hun voorouders. In de archieven ligt een schat van informatie over het verleden opgeslagen. Om niet te verdwalen in die papierberg geeft Het Utrechts Archief samen met de Stichting Stichtse Geschiedenis een reeks handleidingen uit, waarvan onlangs het vierde deel is verschenen. Doelstelling ervan is het bevorderen van de geschiedschrijving van de provincie Utrecht. Elk deel is een handleiding bij het doen van onderzoek op een bepaald terrein. Aan de hand van een voorbeeld wordt duidelijk hoe de geschiedvorsers aan de benodigde gegevens kan komen. Zo legt het deel over biografisch onderzoek uit welke verschillende bronnen hiervoor bestaan. Literatuuronderzoek, archiefonderzoek en het houden van vraaggesprekken krijgen aandacht. Alle bronnen waarin men mogelijk relevante informatie aan zou kunnen treffen worden besproken. De titel van deze gids is *Levensverhalen*. Gids voor biografisch onderzoek in de provincie Utrecht.

Hoe men een stamboom samenstelt staat in een al eerder verschenen deel uit de serie. Hierin worden de primaire bronnen voor genealogisch onderzoek behandeld, zoals de registers van de burgerlijke stand, adresboeken en volkstellingregisters. Wie onderzoek wil doen naar de huizen waarin zijn of haar hoofdpersonen woonden kan zijn voordeel doen met de handleiding 'Huizen vol historie. Gids voor huizenonderzoek in de provincie Utrecht'.

De belangrijke rol die de kerk in het leven van onze voorouders speelde komt aan de orde in het vierde en tot nog toe laatste deel uit de reeks. De kerk was eeuwenlang de spil waar de samenleving om draaide. De gids laat zien hoe men het ontstaan van de plaatselijke kerk kan onderzoeken, de pastoors en dominees, het kerkvolk en het kerkelijk leven. Welke verwachtingen de mensen van het leven hadden en hoe zij de wereld ervoeren is in sommige gevallen alleen te achterhalen door het doen van kerkhistorisch onderzoek.

Alle genoemde boekjes zijn ruim en functioneel geïllustreerd en kosten f 9,95.

De reeks is onder meer verkrijgbaar bij Het Utrechts Archief, Alexander Numankade 199-201 te Utrecht.

Aanwinsten Oudheidkamer

Huishoudmap met bonnen en bonkaarten 1940-'45
Turbak
Ingelijste pentekening interieur Pauluskerk
Ingelijste pentekening van de pastorie op de Brink
Ingelijste tekening van oude ophaalbrug Eembrugge
Verenigingsvlag van 'De Giraffes'
Enige foto's van de Bad- en Zweminrichting
Enige foto's van Jachthaven Bestevaer
Ingelijste landkaart van prov. Utrecht (17e eeuw)
Breinaaldenkoker
Beddensprei
Elektrisch theekomfoortje
Oorkonde zweefvliegen van Thijmen de Ruig
Trouwkostuum gedragen door A. Kuijer op 13-4-1921
Keukenzeepbakje (grijs emaille)
Doos met borduurapplicaties (reclame Turmac)
Minitransportauto met opdruk (reclame Fa. Korsten)
Kersenontpitter
Schilderij t.g.v. millenniumwisseling
Diverse speldjes zwemwedstrijden 1936-'38

Aanwinsten bibliotheek

H.L.Ph. Leeuwenberg, *Kerk in zicht. Gids voor lokaal kerkhistorisch onderzoek in de provincie Utrecht* (Utrecht 2000).
A. Pietersma en F. Vogelzang, *Levens verhalen. Gids voor biografisch onderzoek in de provincie Utrecht* (Utrecht 2000).
A. Bredenhoff, & J.T.Offringa, *Greet Hofmans* (Z.p. 1996)

PROGRAMMA 2000/2001

- 23 september 2000 excursie.
- 19 oktober 2000 dia-lezing door de heer G. Buist over Levende Spreekwoorden. Hij is museumconsulent voor de provincie Overijssel.
- 23 november 2000 dia-lezing door de heer B.G.J. Elias over de Geschiedenis van Amersfoort. Hij is verbonden aan museum Flehite en het culinair museum te Amersfoort.
- 18 januari 2001 dia-lezing door mevrouw Th. Coppens over de vermaarde schilder uit Utrecht: Anton Mor van Dashorst. Zij is onder meer auteur van historische boeken en artikelen.
- 15 maart 2001 dia-lezing door mevrouw A. Frank over Joodse gebruiken en feesten. Zij is werkzaam als medewerker bij de educatieve dienst van het Joods Historisch Museum.
- 19 april 2001 dia-lezing door de heer A. Schuurmans over het dagelijks leven in de 19e eeuw. Hij is historicus.
- mei 2001 excursie.

Alle lezingen vinden plaats in Cultureel Centrum De Speeldoos Rembrandtlaan 35 te Baarn. Aanvang 20.00 uur. De zaal is open om 19.30 uur. Voor leden zijn deze lezingen gratis. Niet-leden betalen f 7,50.

DICK PRINS

ASSURANTIE- EN HYPOTHEEK ADVIES B.V.

BELASTINGVRIJ SPAREN

HYPOTHEKEN

Maatwerk tegen concurrerende rentepercentages

ASSURANTIE

Zeer goede voorwaarden tegen scherpe tarieven

PENSIOENEN

Belangrijk in verband met terugtrekkende overheid

JONGEREN TOEKOMST PLAN

Speciaal voor jongeren die een onbezorgde toekomst willen

Ons advies is gratis overdag en ook 's avonds

Tel. (035) 541 13 59

Fax (035) 541 00 63

Nachtegaalhof 10

3741 WZ Baarn

APOTHEEK JULIUS

Apothekers: *O.P. Hofkes, E. Hofkes-Dazert
en M.A. Smulders-de Jong*

LAANSTRAAT 26
3743 BG BAARN
TELEFOON (035) 541 24 32

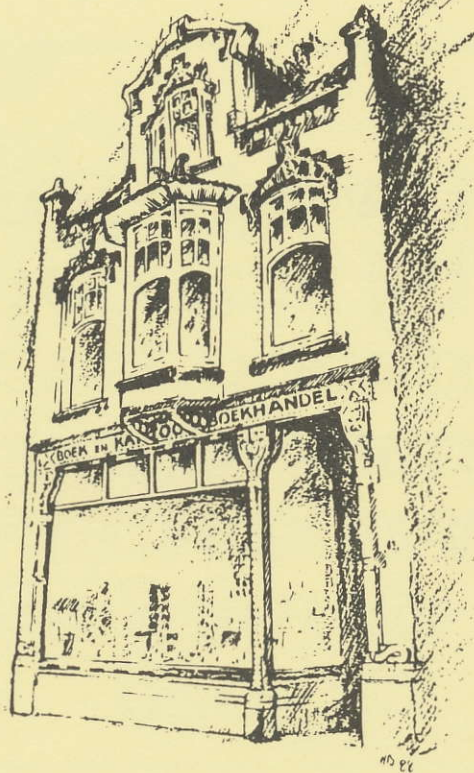

**Uw adviseur
bij verkoop,
aankoop, taxatie,
financiering en
verzekering van
onroerend
goed**

VAN BERKUM MAKELAARS

MAKELAARS IN EN TAXATEURS VAN ONROERENDE GOEDEREN
Nieuw Baarnstraat 93, postbus 135, 3740 AC Baarn.
Telefoon 541 84 45* Lid NVM

Sinds 1886

BOEKHANDEL DEN BOER

Laanstraat 69 - 3743 BC Baarn - Telefoon 541 20 32

Gespecialiseerd
in literatuur,
kunst- en kinderboeken